

första not fattas som upptakt, och det finnes ingen anledning, varför man icke skall låta de två tretidiga neumerna få ictus på första noten. Om andra versraden gäller vad som sagts om första versraden i första strofmelodien. Även i den tredje versraden bör man enligt min uppfattning fatta den första noten som upptakt, den sista noten i den andra climacus bör få ictus och slutnoten ensam fördubblas till tidsvärdet, samt naturligtvis förses med ictus. Kort sagt, jag har inte den minsta tvekan om att icke Dies irae går mycket lättare att sjunga, såsom Solesmes-skolan rytmiserat den, än såsom Weman gjort det.

Såsom inledningsvis nämndes ha Solesmes-skolans rytmiska idéer icke godtagits på alla håll. Domkyrkoorganist Weman är ingalunda ensam om att som regel vilja lägga ictus till accentstavelsen.

Vid samtal jag haft under besök i sommar vid de båda gregorianska kulthärdarna benediktinerklostret i Maria-Laach och kyrkomusikskolan i Regensburg förklarade man, att man i syllabiska sånger sökte utjämna motsatsen mellan accent och ictus, men att man icke ville göra det till regel, att ictus lägges på accentstavelsen; bäst vore kanske att icke utsätta ictus i syllabiska sånger. I fråga om melismatiska sånger följde man mera noggrant Solesmes. Det bör också erinras om att Ferretti betonat hymnernas och sekvensernas efterklassiska karaktär och deras dragning till ars nova, varför han anser, att den klassiska gregorianska sångens regler icke böra på dem tillämpas.

Att Solesmes-skolans idéer icke äro obekanta för domkyrkoorganisten Weman, är tydligt. Det är väl närmast Solesmes-upplagorna, som kommit honom att med lodräta streck markera de rytmiska stödjepunkterna. Säkerligen har han haft sina skäl att rytmisera på ett sätt, som är principiellt motsatt Solesmes-skolans. Om denna lilla uppsats kunde väcka en diskussion, som klargjorde hur vi lämpligen böra rytmisera vår gregorianska sång med dess svenska text, vore mycket vunnit. Det är betydligt svårare att rytmisera mässans gregorianska sånger än en sekvens. Men detta är en uppgift som våra kyrkomusiker snart komma att ställas inför.

A. O. T. Hellerström.

Svensk orgelmusik: C. J. Moberger.

Det händer ofta att utländska organistkollegor begära anvisning på gammal svensk orgelmusik, och varje gång är det lika svårt att nödgas konstatera ett sorgligt faktum: vi äga ingenting. Men det gives ingen regel utan undantag. Med dessa små undantag är

visserligen konsertgivaren fortfarande lika vanlottad, istället må det vara gudstjänstspelaren beskärt att rädda dem från glömska. Tidigare ha i dessa spalter E. J. Londicers (1717—1763) Tempo giusto och Adagio anbefallts till postludier samt ett Allegro moderato som »marsch» vid kyrkbröllop (se denna tidskr. ärg. VIII 1933, sid. 14: Svensk klassisk musik).

Detta häftes musikbilaga innehåller ännu ett litet bidrag till svensk klassisk orgelmusik av organisten i Gävle, Carl Johan Moberger (1763—1844). I de kortfattade och tämligen likalydande biografiska uppgifter, som lämnas i lexika och musiktidskrifter, omtalas M. som sin tids främste orgelspelare i Sverige, ensidig Bach-beundrare och god kontrapunktiker. Hans i tryck bevarade musikaliska kvarlåtenskap består endast av ett häfte orgelkoraler: »Tjugufyra Choralförspelningar för Orgelverk.» Företalet till detta ger en ganska god inblick i dåtida gudstjänstspel, varför några citat kunna vara på sin plats. »Choralförspelningar, Anslag, Preludier eller vad man vill kalla dem, hafva sin upprinnelse i psalmers Intonation. De må vara kortare eller längre, så tjena de egentligen ej till annat än tonens angifvande. I båda fallen böra de hafva character, och den ordning i sammansättningen, att de tjena, icke allenast för ändamålet, utan äfven blifva passande för tillfället och för stället der de brukas. — Som man finner, har genom bruket tvänne slag af denna musik uppkommit. Den ena sorten, hvars inslag så till sägandes blifvit spunnit på samma gång som ränningen, kan spelas för hvilken psalm som hälst, då, väl-förståendes, båda äro af samma tonart; den andra åter hvars sammansättning är grundad på förut befintliga melodier, spelas alltid före bestämda och vissa psalmer. Till denna Sorten hänförelse jag följande 24 Förspel, af hvilka hvarje hafva sin Choralmelodie till grund; således äro dessa ämnade att spelas före den psalmen, hvilken nummer de utvisa, och icke för andra. — Denna slags musik föröker på sitt vis ceremonien, och kan icke höras utan uppbyggelse då den ordentligen utföres. Att alltid nyttja korta Intonationer med fullt verk före de psalmer som sjungas under gudstjensten, är nog enformigt; man bör för omväxling skull en och annan gång låta församlingen höra förspelningar med flöjtverk och någon modest rörstämma; och i detta fallet lämpa sig bäst sådana intonationer hvilka äro modulerade på den psalmens melodie, före hvilken de spelas. — Jag har märkt, under de 36 år jag varit Orgelnist att Choralförspelningar af det slaget behagat allmänheten, och ju tydligare psalmmelodien blifvit framställd i sin figurligt harmoniska klädsel, desto mera har det varit till nöjes.» — Efter en varning för att melodierna »icke af för mycken efter-apning blifva otydliga,» följer några upplysningar till »Herrar Subscribenter». Sist lämnas anvisningar om själva utförandet: »Rörelsen i dessa småstycken måste vara långsam och värdig, och gifve man noga akt på tonbindningen; att man under noteringen

Sv. ps. 55.
Originaltonart F-dur.

Carl Johan Moberger.

First system of musical notation, featuring a treble and bass staff in F major and common time. The treble staff contains a melody with eighth and sixteenth notes, while the bass staff has a simple accompaniment of quarter notes.

Second system of musical notation. The treble staff continues the melody. The bass staff has a more active accompaniment with eighth notes. The word "Melodie" is written above the bass staff, and "pedal" is written below it with a line pointing to a specific note.

Third system of musical notation. The treble staff continues the melody. The bass staff has a more active accompaniment with eighth notes. The word "pedal" is written below the bass staff with a line pointing to a specific note.

Fourth system of musical notation. The treble staff continues the melody. The bass staff has a more active accompaniment with eighth notes. The word "pedal" is written below the bass staff with a line pointing to a specific note.

Fifth system of musical notation. The treble staff continues the melody. The bass staff has a more active accompaniment with eighth notes. The word "pedal" is written below the bass staff with a line pointing to a specific note.

Sv. ps. 291 (1937 års psb.).

Carl Johan Moberger.

The image displays five systems of musical notation for a piano accompaniment. Each system consists of a treble clef staff and a bass clef staff. The key signature is one flat (B-flat major or D minor), and the time signature is 4/4. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests. Specific markings include 'Melodie' written above the bass staff in three systems and 'pedal' written below the bass staff in two systems, indicating sustained notes. The first system shows a melodic line in the treble and a bass line with a melodic phrase in the bass. The second system features a more active treble line with eighth-note patterns and a bass line with sustained notes. The third system has a melodic line in the treble and a bass line with a melodic phrase in the bass. The fourth system shows a melodic line in the treble and a bass line with sustained notes. The fifth system features a melodic line in the treble and a bass line with a melodic phrase in the bass.

The first system of music consists of two staves. The upper staff is in treble clef and contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The lower staff is in bass clef and contains a bass line with quarter notes. A *pedal* marking is placed below the first two notes of the bass staff.

The second system continues the piece with two staves. The upper staff has a melodic line with eighth notes and some beamed sixteenth notes. The lower staff has a bass line with quarter notes and some beamed eighth notes.

The third system features two staves. The upper staff has a melodic line with eighth notes. The lower staff has a bass line with quarter notes. A *Melodie* marking is placed above the first two notes of the bass staff, and a *pedal* marking is placed below the first two notes of the bass staff.

The fourth system consists of two staves. The upper staff has a melodic line with eighth notes. The lower staff has a bass line with quarter notes.

The fifth system consists of two staves. The upper staff has a melodic line with eighth notes and some beamed sixteenth notes. The lower staff has a bass line with quarter notes and some beamed eighth notes.

nyttjat små Valörer, verkar ingenting på rörelsen, emedan små Valörer lika så väl kunna spelas mycket långsamt, som man spelar det stora för fort.» —

Vid betraktandet av M:s produktion inställer sig gärna den reflektionen, att M. legat under samma dom som så många andra spel- och kompositionstekniskt kunniga och inspirerade improvisatörer: den gång de velat fästa sina intentioner på notpapperet, har ej alltid begåvningen räckt till. I 24 Choralförspelningar finnas snart sagt alla stilarter från Bachs Orgelbüchlein till Organistens marschalbum representerade. Därför lämpar sig med våra dagars kyrkomusikaliska syn på tingen endast preludiet för W55 till praktiskt bruk, och måhända vill någon använda preludiet för W198 till postludium vid aftongudstjänst eller barndop.

Inga Johnsson.

Utdrag ur årsrapport för år 1938 från sektionen »Kyrklig skrud och prydnad.»

Även under det senast förflutna året har eld härjat och förstört ett par kyrkor i vårt land. Svåraste förlusten under det gångna året ledo vi, när Ala 1100-tals-kyrka på Gotland den 7 juni blev lågornas rov. Orgel, kyrksilver och inventarier räddades dock. Däremot gingo alla inventarier till spillo vid branden av Östra Tunhems kyrka (Skara stift), uppförd 1900. Sektionen har redan förut fäst uppmärksamheten på de oförsvärligt låga brandförsäkringsvärdena, som icke på långt när täcka de rent materiella förlusterna, när olyckan är framme. I förra fallet var kyrkan försäkrad för 56.000 kronor, i senare för 30.000 kronor. Det torde vara välbetänkt, att någon framställning i syfte, att kyrkorna brandförsäkras till fullt betryggande belopp göres till församlingarnas kyrkoråd (t. ex. genom Domkapitlens ämbetsbrev), och att därvid samtidigt inforrdas uppgift å brandförsäkringsvärdena.

I samband härmed förtjänar omnämnas, att ett 30-tal kyrkstallar (Åsele, Luleå stift) skattat åt förgängelsen till följd av eldsvåda. Den tid torde icke vara så avlägsen, ja, är redan i många församlingar inne, då kyrkstallarna — på grund av motoriseringens frammarsch — icke vidare användas. På många håll kunna de således utan avsaknad försvinna. Men det finns kyrkplatser, där de utgöra ett karakteristiskt, tilltalande inslag i bebyggelsen vid kyrkan. Liksom de norrländska kyrkstugorna, som icke längre fylla samma uppgift som förr, böra kyrkstallarna bliva föremål för skydd, så att man åtminstone söker förhindra godtyckliga ingrepp, innan detta blir för sent.